

Lausunto TP2023 arviointikertomuksen johdosta

Linkki: Arviointikertomus 2023 (KV 12.6.2024) [2024363-7-45381.PDF \(oncloudos.com\)](https://oncloudos.com/2024363-7-45381.PDF)

Alla olevat keltakorostetut kohdat sivuviittauksineen ovat niitä poimintoja tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta, joita valmistellussa lausunnossa on kommentoitu

Sivu 13: Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että on epäselvyyttä siinä, miten ja kenelle kunnanhallitus raportoi sisäisen valvonnan tuloksista ja toimivuudesta tilikauden aikana. Tarkastuslautakunta kysyy myös, mistä löytyvät kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ja seurannan raportoinnin dokumentit sekä niihin liittyvä arviointisuunnitelma?

Vastaus:

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää. Se on kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä sekä edistetään organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuutta.

Lempäälässä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan havainnoista tilikauden aikana on tehty toimielinkohtaiset tiivistykset osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen raportoinnin yhteyteen. Kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto ovat lisäksi saaneet osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä katsauksen käyttöön otetun kokonaisriskien hallinnan järjestelmän riskidatasta yhteenvetötiivistyksen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan dokumentit arkistoidaan kunnan asianhallintajärjestelmään.

Tilintarkastajan lakisääteiseen tehtävään kuuluu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden arviointi. Tässä tehtävässään myös hänelle välitetään tarkastustehtävässä tarvittavia tietoja tilikauden aikana.

Sivu 16: Tarkastuslautakunta huomauttaa, että jatkossa viranomaislautakunnan toimintaa tulisi tarkastella tilinpäätöksessä. Tähän on kiinnitetty huomiota arviointikertomuksissa jo aiempina vuosina. Mitä muuta kautta valtuusto saa tietoa päätöksenteon tueksi, jos tätä kautta ei päätöksentekoa tukevaa tietoa ole tarjolla?

Vastaus:

Viranomaislautakunta käsittelee viranomaisasioita, joita valmistellaan yhdyskuntalautakunnan alaisella tehtäväalueella rakennus- ja ympäristövalvonnassa. Viranomaislautakunnan viranomaisasioihin ei ole ylempillä toimielimillä ohjausvaltaa vaan viranomaisasiat käsitellään lautakunnassa virkavastuulla. Viranomaislautakunnalla ei ole omaa budjettia, mutta rakennus- ja ympäristövalvonnan tehtäväalueen tavoitteet viedään lautakunnalle tiedoksi ja lautakunta seuraa niiden toteutumista. Tilinpäätöksessä raportoidaan rakennusvalvonnan ja ympäristövalvonnan suoritteita, jotka ovat viranomaistoimintaa. Tarkastuslautakunta voi arvioida viranomaislautakunnan toimintaa mm. näiden suoritteiden raportoinnin kautta.

Sivu 16: Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota, että palvelualueiden tavoitteiden asettaminen ja niistä raportointi on vaihtelevaa. Tavoitteiden kokonaismäärä on varmaan hyvä, mutta olisi suotavaa, että palvelualue tai -prosessikohtaisia tavoitteita olisi enemmän kuin yksi. Tavoitteiden tulisi olla tarkoituksenmukaisia ja sellaisia, jotka kuvaavat palvelualueen onnistumista toiminnassa. Tavoitteiden asettamisessa tulee huomioida erityisesti yhteys kuntastrategiaan.

Vastaus:

Talousarviotavoitteiden asettaminen ja niihin liittyvä mittarointi/raportointi ovat aina seuraavan talousarviokierroksen laadintaohjeistuksen teemana. Ohjeistuksessa on korostettu myös tilinpäätöksen käsittelyvaiheissa (Tarla, Kh, Kv) esiin nostettuja huomioita. Tavoitteiden asettaminen on kytketty hyvin kuntastrategiaan, sillä talousarviotavoitteet asemoidaan kuntastrategian 6 eri strategisen alateeman alle.

Tavoitteiden määrään liittyen yleinen linjaus on se, ettei nykyistä tavoitteiden määrää kasvateta. Tehtäväalueittain on kuitenkin olemassa perustellusti eroja siinä, montako tavoitetta tarvitaan. Toiminnaltaan laajat tehtäväalueet vaativat useimmiten ainakin 2 selkeää mitattavaa ja raportoitavaa ta-tavoitetta. Sen sijaan esimerkiksi perustehtävältään yksiselitteisen sisäisen palveluyksikön toiminnan tavoiteasetanta voi onnistua jopa yhdellä valtuuston asettamalla ta-tavoitteella.

Toiminnan tarkempaa raportointia on mahdollista tehdä myös lautakuntatasoilla palvelusuunnitelman toteutumisen seurannan yhteydessä.

Sivu 17: Tarkastuslautakunta kysyy, ovatko tytäryhtiöiden toiminnan rajat selkeitä, ja onko tytäryhtiöiden ja niiden kanssa toimivien jaostojen ja lautakuntien toiminnoissa päällekkäisyyttä? Miten tytäryhtiöiden välinen kommunikaatio ja yhteistyö toimii?

Vastaus :

Tytäryhtiöiden toiminta perustuu yhtiöjärjestyksessä määrättyyn toimialaan: toimiala asettaa toiminnalle rajat. Tytäryhtiöiden toimintaan vaikuttaa myös kunnan ja yhtiön väliset palvelusopimukset, kunnanhallituksen omistajaohjaus sekä valtuuston yhtiöitä koskevat talousarviotavoitteet.

Kunta tekee vuosittain palvelusopimuksen Lempäälän Kehitys Oy:n ja Lempäälän Kiinteistöhuolto- ja tekniikka LEKITEK Oy:n kanssa. Hallintosäännön mukaan elinvoimajaosto hyväksyy kunnan ja Lempäälän Kehityksen välisen palvelusopimuksen ja yhdyskuntalautakunta LEKITEKin palvelusopimuksen. Palvelusopimukset ulotetaan niihin palveluihin, jotka kunnan on järkevää hankkia oman organisaationsa ulkopuolelta. Palvelusopimuksen valmistelussa huomioidaan, että kuntaorganisaation oman tuotannon ja tytäryhtiöltä ostettavien palveluiden välillä ei ole tarpeetonta ja tehokkuutta vähentävää päällekkäisyyttä.

Tytäryhtiöiden välinen kommunikaatio ja yhteistyö toteutuu operatiivisella tasolla toimitusjohtajien yhteistyön kautta. Lisäksi toimitusjohtajat kokoontuvat kerran kuussa kunnanjohtajan kutsusta konsernijohtoryhmän tapaamisiin, joissa on mahdollisuus käsitellä kaikkia yhtiöitä koskevia

ajankohtaisia aiheita. Tytäryhtiöt voivat myös hankkia toisiltaan palveluita sidosyksikköasemaan nojaten. Kunnanhallitus on todennut konsernijohdon omistajapoliittisissa linjauksissa ("tavoitekortit") tahtotilakseen, että tytäryhtiöt hyödyntävän toiminnassaan kuntakonsernin synergiaetuja. Tytäryhtiöt ovat raportoineet tunnistavansa ja huomioivansa kuntakonsernin synergiaedut muun muassa hankkeidensa aikataulutuksessa.

Sivu 17: Lempäälän Kehitys Oy:lla ja elinvoimajaostolla on osittain sama kohderyhmä yrittäjissä, joten tarkastuslautakunta kysyy, onko näiden välinen työnjako tarpeeksi selkeää vai onko toiminnoissa turhaa päällekkäisyyttä.

Vastaus:

Lempäälän Kehitys Oy kerää jatkuvaa palautetta ja toteuttaa esimerkiksi jokaisen tapahtuman yhteydessä erillisen palautekyselyn. Vuosittaisesta erillisen palvelukuvatutkimuksen tekemisestä on säästösyistä luovuttu. Yhtiö kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella jatkuvasti ja pystyy reagoimaan asioihin varsin nopealla aikataululla. Yhtiö järjestää toivottuja tapahtumia, toivottuun aikaan, toivottuine sisältöineen ja kerää palautetta sen jälkeen. Kohtaamisten määrä - mittarin oli ajateltu olevan juuri se mittari, joka tätä mittaa.

Elinvoimajaosto on toimielin, joka linjaa ja päättää kunnan elinvoiman kehittämisen suuntaviivoista ja sopii palvelusopimuksella elinkeinopalvelujen ostamisen ja tuottamisen Lempäälän Kehitys Oy:lta. Elinvoimajaosto ohjaa koko kunnan elinvoimaa strategisella tasolla, mutta Lempäälän Kehitys toteuttaa Lempäälän kunnan elinkeinopalvelut, yritysten palvelemisen ja elinkeinoviestinnän käytännössä. Elinvoimajaosto siis tilaa yhtiöltä määrätyt asiat ja yhtiö tekee sen konkreettisen työn, mitä elinvoimajaosto edellyttää. Jaosto myös valvoo, että sopimukseen sisältyvät toiminnot toteutuvat. Asiassa ei siis ole päällekkäisyyttä ja työnjako on selkeä.

Yrittäjän näkökulmasta Lempäälän Kehitys on se taho kunnassa, josta saa aina neuvoja ja ohjausta eteenpäin asiassa kuin asiassa. Yhtiö tavoittaa paikallisia yrityksiä tapahtumien, yrityskäyntien ja Ideakeskuksella läsnäolon kautta sekä puhelinta, nettiä ja lukuisia eri viestintäkanavia aktiivisesti hyödyntäen. Palauteen perusteella yritykset toivovat, että elinkeinoyhtiö olisi yritysten saavutettavissa omissa tiloissaan.

Kehittämissuunnitelmista ei tilinpäätöksen liitetietoihin yleensä kirjoiteta laajemmin. Siellä mainituista Vaihtalasta ja VT3:n yritysvaikutusarvioinnista on kuitenkin uutisoitu laajasti alueen medioissa.

Sivu 18: Tarkastuslautakunta kysyy, antaako pelkkä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kysely riittävän selvityksen ja dokumentoinnin siitä, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta kunnassa toimii?

Vastaus:

Kuntalain 123 §:n mukaisesti tilintarkastajan tehtäviin kuuluu tarkastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisuus. Tilintarkastusyhteisö (BDO) on tilinpäätöksen 2023 tilintarkastuskertomuksessaan todennut, että kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Luottamushenkilöistä koostuva tarkastuslautakunnan tehtävä on erilainen, sillä sen roolin tärkein tehtävä on arvioida valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista sekä valmistella valtuustolle tilintarkastusta koskevat asiat. Kuitenkin myös tarkastuslautakunnalle on

kokouksesittelyin annettu yleisellä tasolla informaatiota ja kuvausta sisäisen valvonnan järjestämisen tavoista ja prosessin edistämisestä.

Kuten tilinpäätökseen sisältyvästä kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan selonteosta ilmenee, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittymiseen on jo kiinnitetty huomiota ja pelkkä kyselyaineisto ei ole ainoa selonteon sisältö. Myöskään tilintarkastajalle kuntalain mukaisessa tarkastustehtävässään annettu informaatio ei pohjautu pelkkään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kyselyyn. Olennaisimmat havainnot, reagoinnit ja kehittämistoimet on kuvattu sekä osavuosisikatsauksissa että tilinpäätöksessä toimitielinkohtaisina tiivistyksinä. Lisäksi kunnanhallitus päätti käsitellessään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selontekoa, että vuonna 2024 kehittämistoimet kohdistetaan erityisesti seuraaviin teemoihin:

- hankintapäätösten sisällön sekä tilaus- ja pienhankintakäytäntöjen toteutumisen kontrollointi
- hallintopäätösten sisällöstä annetun ohjeistuksen toteutumisen seuranta ja arviointi.
- riskienhallintatiedon kattavampi hyödyntäminen